

VIDAUS RINKA. BENDRIEJI PRINCIPAI

Vidaus rinka – gerovės ir laisvės erdvė, suteikianti prieigą prie prekių, paslaugų, darbo, verslo galimybių ir kultūros vertybių. Reikia nuolat dėti pastangas, kad bendroji rinka būtų toliau stiprinama ir duotų daug naudos ES vartotojams ir įmonėms. Visų pirma, bendroji skaitmeninė rinka atveria naujų verslo skatinimo galimybių (pvz., vykdant elektroninę prekybą) ir mažina administracinę našta (įgyvendinant elektroninę valdžią ir skaitmeninant viešąsias paslaugas). Naujausi tyrimai rodo, kad laisvo prekių ir paslaugų judėjimo principai ir teisės aktai šioje srityje kasmet sukuria 985 mlrd. EUR vertės naudą.

TEISINIS PAGRINDAS IR TIKSLAI

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 4 straipsnio 2 dalies a punktas, 26, 27, 114 ir 115 straipsniai. 1958 m. Romos sutartimi įkūrus bendrąją rinką buvo siekiama panaikinti prekybos kliūtis tarp valstybių narių, padidinti ekonominę gerovę ir prisidėti prie „glaudesnės Europos tautų sąjungos“ kūrimo. 1986 m. priėmus Suvestinį Europos aktą, į Europos ekonominės bendrijos (EEB) sutartį buvo įtrauktas vidaus rinkos, kuri apibrėžiama kaip „vidaus sienų neturinti erdvė, kurioje užtikrinamas laisvas prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas“, sukūrimo tikslas.

LAIMĖJIMAI

A. 1958 m. bendroji rinka

Bendroji rinka, Romos sutarties pagrindinis tikslas, sukurta 1968 m. sudarius muitų sąjungą, atsisakius kvotų, piliėčiams ir darbuotojams suteikus judėjimo laisvę ir tam tikru aspektu suderinus mokesčius, 1970 m. bendrai įvedus pridėtinės vertės mokestį (PVM). Nepaisant to, laisvas prekių ir paslaugų judėjimas bei įsisteigimo laisvė tebebuvo apriboti dėl viešųjų institucijų toliau taikomos antikoncepcinės praktikos.

B. Vidaus rinkos kūrimas devintajį dešimtmetį ir Suvestinis Europos aktas

Nedidelę pažangą kuriant bendrąją rinką iš esmės galima paaiškinti tuo, kad buvo pasirinktas pernelyg detalus teisės aktų suderinimo metodas ir Tarybos sprendimams priimti buvo taikoma vieningo balsavimo taisyklė. Po politinių diskusijų devintojo dešimtmečio viduryje EEB imtas svarstyti visapusiškesnis prekybos kliūčių šalinimo būdas – vidaus rinka.

Priėmus Suvestinį Europos aktą (įsigaliojo 1987 m. liepos 1 d.), nustatyta vidaus rinkos sukūrimo data – 1992 m. gruodžio 31 d. Nustačius balsavimą kvalifikuota balsų dauguma dėl bendrų muitų tarifų, laisvo paslaugų teikimo, laisvo kapitalo judėjimo,

nacionalinių teisės aktų suderinimo taip pat buvo sustiprintas sprendimų dėl vidaus rinkos priėmimo mechanizmas. Iki nustatytos galutinės datos, dažniausiai taikant kvalifikuotos daugumos taisyklę, buvo priimta daugiau nei 90 proc. 1985 m. baltojoje knygoje numatytų teisėkūros procedūra priimamų aktų.

C. Bendros atsakomybės už vidaus rinkos sukūrimą siekimas

Vidaus rinka labai padėjo siekti ES ekonomikos gerovės ir integracijos. Naujoje 2003–2010 m. vidaus rinkos strategijoje pagrindinis dėmesys buvo skiriamas laisvam prekių judėjimui gerinti, paslaugų rinkoms integruoti, mokesčių kliūčių poveikiui mažinti ir reguliavimo aplinkai paprastinti. Didelė pažanga padaryta atvėrus transporto, telekomunikacijų, elektros, dujų ir pašto paslaugų sektorius.

Savo komunikate „Geresnė bendrosios rinkos valdysena“ ([COM\(2012\)0259](#)) Komisija pasiūlė horizontaliąsias priemones, pavyzdžiui, daugiau dėmesio skirti aiškioms ir lengvai įgyvendinamoms naujoms taisyklėms, geriau naudoti esamas IT priemones siekiant padėti dalyviams naudotis bendrosios rinkos teikiamomis teisėmis ir steigti nacionalinius centrus bendrosios rinkos veikimui prižiūrėti. Stebėseną yra neatsiejama metinių bendrosios rinkos integracijos ataskaitų dalis Europos semestro procese.

D. Vidaus rinkos pagyvinimas 2010 m.

Siekdama vėl sustiprinti Europos bendrąją rinką, o vykdant bendrosios rinkos politiką didžiausią dėmesį skirti visuomenei, vartotojams ir MVĮ, 2010 m. spalio mėn. Komisija paskelbė komunikatą „Kuriamas Bendrosios rinkos aktas“ ([COM \(2010\)0608](#)). Buvo pristatyta įvairių priemonių ES ekonomikai skatinti ir darbo vietoms kurti, dėl kurių bendrosios rinkos politika tapo platesnio užmojo.

2012 m. spalio mėn. Komisija pristatė II bendrosios rinkos aktą ([COM\(2012\)0573](#)), siekdama toliau plėtoti bendrąją rinką ir išnaudoti jos nepanaudotą potencialą kaip ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo variklį. Jame nurodyta 12 pagrindinių veiksmų, kuriuos turėjo nedelsiant patvirtinti ES institucijos. Šie veiksmai yra nukreipti į keturias pagrindines augimo, užimtumo ir pasitikėjimo varomąsias jėgas: 1) integruotus tinklus, 2. tarpvalstybinį piliečių ir įmonių judumą, 3. skaitmeninę ekonomiką ir 4. veiksmus, kurie stiprina sanglaudą ir didina vartotojams teikiamą naudą.

II bendrosios rinkos akte sekama pradinio Komisijos pateikto priemonių rinkinio – I bendrosios rinkos akto – pavyzdžiu ir į jį įtraukti veiksmai, kuriais siekiama visapusiškesnės ir labiau integruotos bendrosios rinkos:

- įmonių judumas (pvz., numatant nuostatas, skirtas ilgalaikėms investicijoms sutelkti, bankroto bylų procedūroms modernizuoti ir aplinkai, kurioje nesėkmę patyrusiems verslininkams būtų suteikiama dar viena galimybė, padėti sukurti);
- skaitmeninė ekonomika (siekiant iki 2015 m. sukurti bendrąją skaitmeninę rinką, Komisija pasiūlė ES skatinti e. prekybą užtikrinant, kad būtų lengviau naudoti mokėjimo paslaugas, kurios būtų patikimesnės ir labiau konkurencingos. Taip pat pabrėžta, kad panaikinti pagrindines priežastis, lemiančias nepakankamas investicijas į sparčiojo plačiajuosčio ryšio jungtis, ir užtikrinti, kad elektroninių sąskaitų faktūrų išrašymas taptų įprasta praktika vykdant viešųjų pirkimų procedūras);

- vartotojų pasitikėjimas (pvz., nustatant priemones, skirtas plačiai prieigai prie banko sąskaitų, taip pat skaidriems ir palyginamiems sąskaitų tvarkymo mokesčiams ir paprastesnei banko sąskaitų perkėlimo į kitą banką tvarkai užtikrinti).

Komisija iki 2013 m. pavasario ketino pateikti visus pagrindinius pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, susijusių su II bendrosios rinkos aktu, o iki 2013 m. pabaigos – pasiūlymus dėl ne teisėkūros procedūra priimamų aktų. Parlamentas ir Taryba buvo raginami pirmumo tvarka priimti pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Padaryta pažanga buvo pristatyta tyrime „Bendrosios rinkos aktas. Dabartinė padėtis“ (angl. [Single Market Act: State of Play](#))^[1].

2015 m. spalio 28 d. Komisija paskelbė komunikatą „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“ ([COM\(2015\)0550](#)), kuriame didžiausias dėmesys buvo skiriamas praktinės naudos gyventojams jų kasdiniame gyvenime užtikrinimui ir papildomų galimybių vartotojams, specialistams ir įmonėms kūrimui. Jis papildė Komisijos pastangas skatinti investicijas, išnaudoti bendrosios skaitmeninės rinkos galimybes ir gerinti konkurencingumą ir prieigą prie finansavimo. Šia strategija taip pat siekta užtikrinti gerai veikiančią energetikos vidaus rinką ir skatinti bei lengvinti darbuotojų judumą, kartu užkertant kelią piktnaudžiavimui taisyklėmis. Siekiant toliau gerinti prekybos praktiką vidaus rinkoje, 2019 m. balandžio 17 d. priimta [Direktyva \(ES\) 2019/633](#), kuria uždraudžiama tam tikra nesažiningos prekybos praktika. Ši nesažininga prekybos praktika apima pavėluotus mokėjimus už greitai gendančius maisto produktus ir paskutinę minutę atšauktus užsakymus.

Šiuo metu vienas iš didžiausių vidaus rinkos plėtojimo iššūkių yra jos skaitmeninio komponento įgyvendinimas. 2015 m. gegužės mėn. Komisija priėmė bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją ([COM\(2015\)0192](#)), kurioje nustatė intensyvią teisėkūros darbo programą siekiant sukurti Europos skaitmeninę ekonomiką. Ši programa tęsiama Europos darbotvarkėje^[2].

Per COVID-19 pandemiją Komisija savo komunikate „Proga Europai atsigauti ir paruošti dirvą naujai kartai“ ([COM\(2020\)0456](#)) paskelbė, kad bendrosios rinkos skaitmeninimas bus esminis atsigavimo po krizės ramstis. Jį sudarys keturi elementai: 1. investicijos į geresnį ryšį, 2. aktyvesnis pramonės ir technologijų sektoriaus dalyvavimas strateginėse tiekimo grandinės dalyse (pvz., dirbtinis intelektas, kibernetinis saugumas, debesijos infrastruktūra, 5G), 3. reali duomenų ekonomika ir bendros Europos duomenų erdvės ir 4. teisingesnė ir patogesnė verslo aplinka.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas buvo vidaus rinkos kūrimo proceso varomoji jėga. Jis 1997 m. lapkričio 20 d. rezoliucijoje parėmė idėją iki 2002 m. vidaus rinką pertvarkyti į visiškai integruotą vidaus rinką. Keliose 2006 m. priimtose rezoliucijose (pvz., vasario 12 d., vasario 14 d.,

---

[1] Šį tyrimą Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos (IMCO) komiteto vardu užsakė Europos Parlamento Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius.

[2] [Daugiau siekianti Sąjunga. Mano Europos darbotvarkė.](#) Kitos kadencijos Europos Komisijos (2019–2024) politinės gairės.

gegužės 16 d. ir liepos 6 d.) Parlamentas pritarė minčiai, kad vidaus rinka yra daugelio ES politikos kryptį bendras pagrindas bei atskaitos taškas.

Parlamentas taip pat atliko aktyvų vaidmenį imantis vidaus rinkos pagyvinimo priemonių. Savo [2010 m. gegužės 20 d. rezoliucijoje](#) dėl bendrosios rinkos vartotojams ir piliečiams sukūrimo Parlamentas pabrėžė, kad turi būti imtasi priemonių siekiant informuoti vartotojus ir MVĮ ir jiems veiksmingiau suteikti galių, taip pat didinti piliečių pasitikėjimą. Parlamentas į Bendrosios rinkos aktą toliau reagavo 2011 m. balandžio 6 d. priimdamas tris rezolucijas: „[Valdymas ir partnerystė bendrojoje rinkoje](#)“, „[Bendroji rinka Europos gyventojams](#)“ ir „[Bendroji rinka siekiant skatinti verslą ir augimą](#)“.

[2012 m. balandžio 20 d. Europos Parlamento rezoliucijoje](#) „Konkurencinga skaitmeninė bendroji rinka. E. valdžia kaip pradininkė“ atkreipiamas dėmesys į tai, kad reikia sukurti aiškia ir nuoseklią teisinę sistemą, skirtą elektroninio tapatumo nustatymo, elektroninės atpažinties ir parašų abipusiam pripažinimui užtikrinti; ši sistema būtina norint užtikrinti tarpvalstybinių administracinių paslaugų veikimą visoje ES. Vėliau [2012 m. gegužės 22 d. buvo priimta jo rezolucija](#) dėl vidaus rinkos rezultatų suvestinės.

2012 m. gruodžio 11 d. Parlamentas taip pat priėmė dvi ne teisėkūros rezolucijas, susijusias su vidaus rinka, – vieną [dėl bendrosios skaitmeninės rinkos kūrimo užbaigimo](#), kitą – [dėl skaitmeninės laisvės strategijos ES užsienio politikoje](#), kuriose pabrėžė, kad tvirtai remia interneto neutralumo principą. Tai reiškia, kad interneto paslaugų teikėjai kainodara ir kitomis priemonėmis turėtų neblokuoti, nediskriminuoti, nemažinti ar nepanaikinti bet kurio asmens galimybių naudotis paslaugomis, kai jis siekia sužinoti, naudoti, siųsti, paskelbti, gauti ar siūlyti bet kokį savo pasirinktą turinį, programą ar paslaugą nepriklausomai nuo šaltinio ar gavėjo adreso. Rezolucija taip pat raginama, kad Komisija ir Taryba skatintų ir išlaikytų aukštus ES skaitmeninės laisvės standartus. Rezolucijų tikslas buvo sukurti politiką ir praktiką siekiant ES įtvirtinti tikrą bendrąją skaitmeninę rinką, kad būtų atsižvelgta į skirtingus nacionalinių taisyklių rinkinius svarbiausiose srityse. Dėl interneto neutralumo ir atviro interneto principų ir tarptinklinio ryšio mokesčių panaikinimo diskutuojama rengiant teisės aktų rinkinį, kuriame nustatomos Europos vidaus rinkos priemonės, susijusios su Europos bendrosios elektroninių ryšių rinkos ir žemyno ryšių nustatymu ([COM\(2013\)0627](#)).

Parlamentas ypač aktyviai veikė bendrosios rinkos valdymo srityje. Jis [2013 m. vasario 7 d. priėmė rezoluciją](#) su rekomendacijomis Komisijai dėl bendrosios rinkos valdymo, kurioje nustatomas bendrosios rinkos valdymo ciklas, kaip konkretus Europos semestro ramstis. Be to, Parlamentas [2014 m. vasario 25 d. priėmė rezoluciją](#) dėl bendrosios rinkos valdymo įgyvendinant 2014 m. Europos semestrą, vėliau [2014 m. vasario 27 d. – rezoluciją](#) dėl Vidaus rinkos problemų sprendimo tinklo (SOLVIT). Vėliau Parlamentas priėmė savo [2016 m. balandžio 12 d. rezoluciją](#) „Bendrosios rinkos reglamentavimo gerinimas“,

[2016 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento priėmė rezoluciją](#) dėl bendrosios rinkos strategijos, kurioje raginama kurti novatoriškesnę, stipresnę ir teisingesnę bendrąją rinką. Siekdamas palengvinti prieigą internetu prie informacijos, administracinių procedūrų ir pagalbos paslaugų, kurių reikia piliečiams ir įmonėms, Parlamentas pritarė tam, kad būtų sukurti bendrieji skaitmeniniai vartai ([Reglamentas \(ES\) 2018/1724](#)) iki [2020 m. pabaigos](#).

Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos (IMCO) komiteto užsakytas tyrimas rodo, kad ES ekonomika turi būti sutelkta į labiau [skaitmeninę](#), [ekologišką](#) ir [socialinę](#) politiką^[3]. 2020 m. gruodžio 2 d. IMCO komitetas patvirtino pranešimą [„Bendrosios rinkos stiprinimas: laisvo paslaugų judėjimo ateitis“](#). Pranešime pabrėžiama, kad reikia užtikrinti bendrosios rinkos paslaugų taisyklių įgyvendinimą ir pagerinti Komisijos vykdymo užtikrinimo veiksmus.

Komisijai paskelbus naują Skaitmeninių paslaugų aktą, Parlamento Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius IMCO komiteto vardu surengė praktinį seminarą [„Skaitmeniniam amžiui tinkamos e. prekybos taisyklės“](#), kuriame ekspertai ir suinteresuotieji subjektai pareiškė, kad reikia atnaujinti dabartinę Europos e. prekybos teisinę sistemą, kad būtų galima pasinaudoti visais vidaus rinkos privalumais.

2020 m. spalio 20 d. Europos Parlamentas priėmė tris rezoliucijas: [„Skaitmeninių paslaugų aktas: bendrosios rinkos veikimo gerinimas“](#), [„Skaitmeninių paslaugų aktas: komercinės ir civilinės teisės nuostatų pritaikymas internetinei komercinių subjektų veiklai“](#) ir [„Skaitmeninių paslaugų aktas ir su pagrindinėmis teisėmis susiję klausimai“](#).

Kilus COVID-19 pandemijai 2020 m. balandžio 17 d. Parlamentas priėmė [rezoliuciją](#), kurioje pabrėžė, kad bendroji rinka yra Europos kolektyvinio klestėjimo ir gerovės šaltinis ir kad ji yra esminis greito ir nenutrūkstamo atsako į pandemijos protrūkį veiksnys. 2020 m. lapkričio 9 d. IMCO komitetui surengtame [internetiniame seminare](#) buvo analizuojamas COVID-19 poveikis vidaus rinkai ir vartotojų apsaugai ir pasiūlyta, ką būtų galima padaryti siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą dabar ir per būsimas krizes.

Savo [2020 m. birželio 19 d. rezoliucijoje](#) Parlamentas priminė, kad Šengeno erdvė yra esminis ir ypač branginamas ES projekto laimėjimas, ir paragino valstybes nares sumažinti laisvo judėjimo apribojimus ir dėti daugiau pastangų, kad būtų užbaigta Šengeno integracija.

Naujausi tyrimai rodo, kad laisvo prekių ir paslaugų judėjimo principai ir teisės aktai šioje srityje kasmet sukuria 985 mlrd. EUR vertės naudą^[4].

Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės teminio skyriaus 2020 m. lapkričio mėn. paskelbtame tyrime „Teisinės kliūtys bendrosios rinkos taisyklėms valstybėse

---

[3]Tiriamieji darbai: [„Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market“](#) (Sumažinti sąnaudas ir kliūtis įmonėms bendroje rinkoje“ (2016), [„A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies“](#) (Ilgesnė produktų naudojimo trukmė: nauda vartotojams ir įmonėms) (2016), [„Socialinė ekonomika“](#) (2016). Neseniai paskelbti darbai: [„The European Services Sector and the Green Transition“](#) (Europos paslaugų sektorius ir žaliaji pertvarka) (2020), [„EU's Public Procurement Framework“](#) (ES viešųjų pirkimų sistema) (2020), [„Sustainable Consumption and Consumer Protection Legislation“](#) (Tvaraus vartojimo ir vartotojų apsaugos srities teisės aktai) (2020) ir [„Promoting product longevity“](#) (Produktų ilgaamžiškumo skatinimas) (2020).

[4]Poutvaara P. ir kt., 2019, [„Contribution to Growth: Free Movement of Goods. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses“](#) (Indėlis į augimą. Laisvas prekių judėjimas. Ekonominės naudos teikimas piliečiams ir įmonėms), Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetui parengė Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius, Europos Parlamentas, Liuksemburgas; Pelkmans J. ir kt., 2020, [„Contribution to Growth: The Single Market for Services. Delivering economic benefits for citizens and businesses“](#) (Indėlis į augimą. Bendra paslaugų rinka. Ekonominės naudos teikimas piliečiams ir įmonėms), Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetui parengė Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius, Europos Parlamentas, Liuksemburgas;

narėse,, (angl. [Legal obstacles in Member States to Single Market rules](#)^[5]) nustatyta, kad nors ES bendroji rinka buvo labai sėkmingas rinkos integracijos pavyzdys, valstybėse narėse vis dar yra kliūčių, trukdančių išnaudoti visą bendrosios rinkos potencialą. Tyrime raginama atidžiau vietoje tikrinti siūlomas nacionalines taisykles, kurios galėtų prieštarauti bendrosios rinkos taisyklėms ir principams.

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff / Amy McGourty
12/2020

---

[5]Dahlberg, E. ir kt., 2020, „[Legal obstacles in Member States to Single Market rules](#)“ (Teisinės kliūtys bendrosios rinkos taisyklėms valstybėse narėse), Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komiteto užsakytas leidinys, Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius, Europos Parlamentas, Liuksemburgas.

